Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

SØLUNDS HISTORIE

At flytte ind på Sølund betyder for de fleste en afgørende nyorientering i forhold til deres hidtidige tilværelse. Netop derfor er det værdifuldt, at de meget smukke omgivelser yder bidrag til at gøre indflytningstiden til en positiv oplevelse. I denne sammenhæng er det ikke mindst søerne og det brogede liv, der udfolder sig omkring dem, der fanger interessen..

Det kan da være nærliggende at spørge efter søernes såvel som Sølunds egen historie. Ved hjælp af det stedlige bibliotek og venlige medarbejdere har jeg haft mulighed for at tilfredsstille min nysgerrighed angående disse spørgsmål, og det vil jeg gerne fortælle lidt om. Mere udførlige fremstillinger vil enhver interesseret let kunne finde i den omfattende litteratur om emnet.

Ser man på et kort over København, fremtræder søerne ganske klart som en sammenhængende afgrænsning af byens centrum fra Gammel Kongevej til Østerbrogade, og sådan har det været i meget lang tid .Da landet efter Istiden fik sin nuværende form, var der mange områder, som så helt anderledes ud end de gør i dag. Den del af Sjælland, som Absalons by, "Havn" blev anlagt på, var i realiteten en ø, adskilt fra Sjælland ved en lav sænkning, som udviklede sig til et sumpet område, der i de følgende århundreder indgik i arbejdet med vandforsyningen til Københavns stærkt voksende befolkning. De tre søer, Sankt Jørgens sø, Peblingesøen og Sortedamsøen er altså alle tre kunstigt opståede ved store inddæmninger og store vandløbsreguleringer, indtil byen i 1859 fik et egentligt vandværk. Da det er Sortedamsøen, vi her på Sølund har mest kontakt med, skal jeg begrænse mig til at fortælle lidt om den. Hvad navnet angår, synes der at være stor enighed om, at ordet "dam" her står i betydningen:"dæmning". Den dæmning, der hentydes til, må være den, som blev opført ved Østerbro for at forhindre vandet fra søerne i at løbe ud i dette område. Denne dæmning må være opført i begyndelsen af 1600-tallet, eftersom navnet "Sortedam" kendes fra skriftlige kilder omkring 1619. I 1887 blev Sortedamsøen delt i to ved Fredensbro-dæmningen. Man fastholdt dog navnet for begge søer, idet der undertiden skelnes mellem den nordlige og den sydlige Sortedamsø. Med sit areal på ca. 25 ha er denne sø betydeligt større end Peblingesøen og Sankt Jørgens sø, og dens normale vanddybde er mellem 2 og 2,8 meter.

Dosseringerne langs søen er en helt afgørende del af mange københavneres, ikke mindst de ihærdige motionisters , daglige liv. Dosseringen var egentlig opført af vandbygningsvæsenet i den hensigt at sikre søernes bredder. Der var ikke offentlig adgang, førend man i 1856 fjernede afspærringen og anlagde offentlige stier på alle dosseringer. Ordet er i øvrigt fransk og betyder en skrænt eller lille vold, ofte med en gangsti oven på.

Søernes historie omfatter også den sociale forsorgs historie i København, alene af den grund, at de lå på passende afstand af byen- lidt over 1 km fra voldene.. Det var nemlig indtil sidst i 1700-tallet et klart ønske hos det store flertal af byens borgere, at der burde holdes afstand til samfundets problembørn, de fattige, de syge og de gamle. Således fik Sankt Jørgens sø sit navn efter det hospital for spedalske, der engang i 1400-tallet havde haft sin plads ved søens sydvestlige ende. Det kaldtes for Sankt Jørgens gård, fordi Sankt Georg, på dansk Sankt Jørgen, blandt meget andet ansås for at være de spedalskes særlige værnehelgen.

Sortedamsøen har også sin "sociale" historie, selv om den først for alvor begynder i 1885,da Københavns kommune lod opføre Sankt Johannes stiftelsen Sit navn fik den formentlig fra Sankt Johannes kirke, der som den første kirke på Nørrebro var blevet indviet allerede i 1861. Med facade mod Ryesgade udgjorde denne stiftelse et imponerende fireetagers arbejdshus, der havde værksteder og stalde på hele området mellem Ryesgade og Blegdamsvej. Dette bygningsværk er fastholdt på en tegning, der er anbragt på væggen mellem Sølunds reception og opgangen til A-fløjen. Hvis man sammenligner denne tegning med den bygning på den anden side af Ryesgade, der i dag anvendes til ældre-boliger, viser det sig, at dens ydre svarer ganske nøje til den omtalte tegning. Arbejdshuset var beregnet på folk, som midlertidigt ikke kunne ernære sig selv eller som på grund af alder og svagelighed ikke kunne klare et normalt arbejde.

På den side af Ryesgade, hvor Sølund nu har sin plads, havde Sankt Johannes stiftelsen et sygehus i fire etager (siden 1941 benævnt "Nørre Hospital"). Parallelt med dette, ud mod Sortedamsøen, en såkaldt "børneoptagelsesanstalt", der var beregnet på forældreløse eller andre børn, som kommunen for en tid måtte fjerne fra deres hjem. Arbejdshuset havde plads

til 1438 personer. Sygehuset, som også kan ses på en tegning, ophængt over for billedet af arbejdshuset, havde 43 sygestuer med plads til 327 patienter. En lukket bro førte tværs over Ryesgade fra arbejdshus til sygeafdelingen. Om forholdene på den tids institutioner får man et temmelig barskt indtryk ved at læse den "Bekjendtgjørelse", der også er opsat i glas og ramme på væggen ved Sølunds reception. Den har flg. ordlyd:" Da der fra 1. November dette Aar indtræder fuld Forplejning af Almindelig Hospitals Lemmer, bringes det herved til disses Kundskab, at det hidtil gængse Torsdagstiggeri fra nævnte Dag paa det strængeste er forbudt, og ville derfor de Lemmer, som efter nævnte Dag gjøre sig skyldige heri, blive anholdte af Politiet og straffet som andre Betlere.". Bekendtgørelsen er dateret 22. Oktober 1889 og underskrevet "Knudsen".

Hermed melder der sig en række spørgsmål: Hvad er Almindelig Hospital? Og hvad er dettes eventuelle forbindelse med Sølund? Hvem er denne Knudsen? Og hvad er det for noget med "det gængse torsdagstiggeri"?

Det skal i det følgende forsøges at kaste lys over disse spørgsmål.

1) Hvad var Almindelig Hospital?

Almindelig Hospital var et meget præsentabelt bygningsværk, opført i tre etager med en mansard for oven og placeret i det nye fornemme kvarter i Amaliegade. Bygningen er for længst revet ned, men den dækkede husnumrene fra 24 til og med 36. Hospitalet blev indviet 9. April 1769 og var på ingen måde, hvad vi i dag forstår ved et hospital. Det var nemlig fra starten tænkt som en blanding af plejehjem for gamle og tvangsarbejdsanstalt for folk, der ikke kunne eller ville ernære sig selv.

Den store hovedbygning var inddelt i stuer af meget forskellig størrelse. I nogle rum var der beregnet plads til 60 personer, i andre kun 6. Enestuer kunne der naturligvis ikke være tale om. Efter planen skulle der være plads til 700 personer, heraf ca. 200 gamle og svagelige. De fik fuld forplejning og gratis klæder, der udskiftedes en gang årligt. De øvrige ca. 500 fik kun husly og seng. Mad og klæder måtte de selv skaffe sig ved tvunget arbejde, og hospitalet fik forskellige værksteder, hvor de kunne tjene til livets ophold og købe mad hos den spisemester, der var ansat til at sørge for forplejningen. Vi kender kostplanen for de værdigt trængende 200, der blev forsørget på statens regning:

Morgen og aften fik de smør og brød. Dagens hovedmåltid kunne være vælling og klipfisk, kålsuppe med grønsaltet flæsk eller øllebrød med stegt sild. Om søndagen var der suppe med kød. Desuden fik alle hver dag ¾ liter øl.

Det varede dog ikke mange år, førend man blev nødt til at oprette sygestuer på Almindelig Hospital. Der var på den tid kun eet offentligt sygehus i København. Det var Frederiks Hospital, der lå i Bredgade; men der skulle man betale for sig, og det kunne beboerne på Almindelig Hospital naturligvis ikke. Omkring århundredskiftet var institutionen altså både plejehjem for ældre, sygehus og tvangsarbejdsanstalt for de øvrige beboere. Og det var hele tiden - trods stadige tilbygninger – præget af trængsel på alle stuer. Ved folketællingen i 1801 var der i alt 20 sygestuer med 305 patienter. De øvrige beboere ,altså de gamle og de såkaldte "fattiglemmer" blev optalt til 557 personer.

Først i slutningen af 1800-tallet blev der gennemført afgørende forbedringer. Efter grundloven og den hermed følgende frie forfatning var forsorgen for gamle og fattige borgere ikke mere statens, men kommunernes opgave. Efter flere års diskussion vedtog Københavns borgerrepræsentation et program (de 49 punkter) for den fremtidige ordning af forsorgen. Et af hovedpunkterne var, at Almindelig Hospital igen skulle have karakteren af en ren forsørgelsesanstalt, idet sygeafdelingerne skulle flyttes, dels til det i 1867 indviede kommunehospital og dels til andre egnede lokaliteter. Man kunne herefter ikke uden videre få optagelse på Almindelig Hospital; men der skulle foretages en udvælgelse. Alle, der kunne klare et arbejde "skulle dels ved Belønning og dels ved Tvang holdes til ar arbejde saa meget, deres Kræfter formaar" (§29 i de 49 punkter).

Hermed var Almindelig Hospital inde i sin sidste fase, som skulle føre frem til Sølund, hvilket bringer os til det næste spørgsmål.

<u>Hvem er denne Knudsen?</u>

Harald August Valentin Knudsen (1823- 1891) havde haft stilling som herredsfoged i Åbenrå, men da Sønderjylland efter 1864 blev en del af det tyske område, søgte han til København, hvor han var beskæftiget med forskelligt forsorgsarbejde og opnåede titel af justitsråd. Han blev også medlem af borgerrepræsentationen og allerede 1869 valgtes han til borgmester for magistratens tredje afdeling, hvorunder

fattigvæsenet sorterede. Han beskrives som en meget konservativ natur, men med en human indstilling og et stærkt ønske om at forbedre forholdene for byens fattige. Et varigt resultat af hans indsats blev Sankt Johannes stiftelsen. Så snart indretningen af denne institution var gennemført, gik H. A. V. Knudsen i gang med planer om at få bygget en moderne fattiggård til erstatning for den berygtede Ladegård, der lå omtrent der, hvor Radiohuset siden blev opført på Rosenørnsallè. Han fik også gennemført, at et stort areal af Nørre Fælled blev udlagt til byggegrund, hvorefter han fik startet det store byggeri ; men hans pludselige død i 1891 betød, at det blev hans efterfølger, der kom til at fuldende dette arbejde. Da byggeriet på Nørre Allè stod færdigt, kunne der nu blive enighed om, at de beboere, der var tilbage på Almindelig Hospital, skulle flyttes til den nye og langt mere tidssvarende institution, som derfor overtog navnet: Almindelig Hospital indtil 1919, hvor de beboere, der hørte hjemme under fattigforsorgen, blev overført til Sankt Johannes Stiftelsen ved Ryesgade. Det store anlæg ved Nørre Allè blev samtidig gennemrestaureret og indrettet til plejehjem med navnet: De Gamles By.

2)Torsdagstiggeriet.

Som tidligere omtalt havde borgerrepræsentationen i samarbejde med borgmester H.A..V. Knudsen i 1871 vedtaget de 49 programpunkter vedrørende fattigvæsenets styrelse. Som resultat heraf var "de nogenlunde arbejdsdygtige, men dovne individer" overført til arbejdshuset ved Ryesgade. Det samme gjaldt "de i Almindelig Hospital beliggende sindssyge, idioter, fjollede o.s.v.". Resultatet blev, at Almindelig Hospital, som Knudsen havde ønsket det, nu havde fået karakteren af en ren forsørgelsesanstalt. Det var også omtalt i de 49 programpunkter, at de resterende ca. 1200 beboere fremtidig skulle nyde fuld forplejning. Man havde nemlig indtil dette tidspunkt kun ydet fuld forplejning til de gamle og dem, der af andre grunde blev godkendt som værende værdigt trængende. Alle øvrige beboere skulle selv klare klæder og kost ved det arbejde, de fik tilbudt på institutionens værksteder. Selv om tiggeri egentlig var forbudt ved lov, har man åbenbart accepteret, at "lemmerne" om torsdagen kunne supplere deres indtægter ved tiggeri. Det er denne ordning, som borgmester Knudsen ved sin "Bekjendtgjørelse" sætter en

stopper for. Der kan ikke være tvivl om, at han hermed først og fremmest tager sigte på Almindelig Hospital. Om der andre steder har været tilsvarende forhold er mere usikkert. Det er dog næppe sandsynligt, at denne bestemmelse har relation til Sankt Johannes stiftelsen. Det var nemlig kun en afdeling fra Almindelig Hospital, der i 1885 var blevet flyttet her til. Først i 1892 blev Almindelig Hospital i sin helhed flyttet fra Amaliegade til De Gamles By, hvorfra det så omsider i 1919 indlemmedes i Sankt Johannes stiftelsen. Betegnelsen : Almindelig Hospital kan altså i 1887 næppe have været brugt om institutionerne på Ryesgade. Det drejer sig sikkert om forholdene på Amaliegade, hvor der ofte var optøjer og problemer. I denne sammenhæng må det erindres, at man langt op i 1800-tallet ikke skelnede skarpt mellem sygehuse og fattiggårde. Det beroede ofte på en tilfældighed, hvor man blev anbragt . Først omkring århundredskiftet gennemførtes et klart skel mellem sundheds- og fattigvæsenet.

3) Sølunds tilblivelse.

Omkring 1970 havde de ansvarlige myndigheder i byen erkendt, at der måtte gøres noget effektivt i retning af at renovere og modernisere forholdene for de ældre og andre med behov for særlig omsorg og pleje. Man opkøbte derfor nogle villaer og bebyggelser mellem Læssøesgade og Sortedam Dosseringen, hvorefter man påbegyndte det store haveanlæg, der i dag omgiver Sølund. Det blev stadsarkitektens direktorat, der kom til at stå for planlægning og bygning af et nyt og tidssvarende plejecenter, der så blev taget i brug efterhånden som de forskellige bygninger blev færdiggjorte fra slutningen af 70`-erne til begyndelsen af 80`-erne.

Selve indvielsen af Sølund Plejecenter fandt sted 8. Juni1980. Der var stor og berettiget ros til arkitekterne for den idè, der blev bærende i byggeriet, at der fra alle lejligheder skulle være udsigt til Sortedamsøen. For alle, der deltog i indvielsesfestlighederne må det også have været en ejendommelig oplevelse at sammenligne disse nye og attraktive lejligheder med forholdene på Nørre Hospital, hvor der undertiden skal have været tale om at indtil 6-8 personer måtte leve i et påtvunget bofællesskab på samme stue.

Selv om det nu er godt en snes år siden dette byggeri blev gennemført, kan det stadig hævde sig smukt som noget af en perle inden for sit område.

Med sine have r og den enestående beliggenhed ved Sortedamsøen og med sine tilbud om fysisk og psykisk aktivitet må det forventes at opfylde alle rimelige ønsker og behov hos beboerne.

Johs. V. Sørensen

plejecentret Sølund

1769 - 1981

Plejecentret Sølund, ., har som institution i tidens løb ført en ret så omtumlet tilværelse, grundet skiftende tider og Reformer og dermed ændrede adresser, institutionsnavne og klientel.

Dets historie, som strækker sig over flere århundrede, tager sin begyndelse en søndag d. 9. april 1769, hvor en række højfornemme personer mødes i Amaliegade - Københavns nye fornemme Kvarter - for at indvi det københavnske Fattigvæsent nye pragtfulde Stiftelse, kaldet ALMINDELIG HOSPITAL.

Men inden vi går indenfor i den nye Stiftelse i Amaliegade, vil det være rimeligt ganske kort at give en baggrund for årsagen til den ny Stiftelses opførelse.

Det københavnske fattigvæsen på 1700-tallet

Ved reformationens gennemførelse 1536, overtog staten alle opgaver der bl.a. havde med forsørgelsen af samfundets trængende medborgere d.v.s. fattigvæsenet so hidtil havde været varetaget af den katolske kirke og betalt af denne.

I de følgende 2 århundrede, hvilede fattigplejen udelukkende på gave og der oprettedes større og mindre stiftelser, hvor en del af de mest hjælpeløse fattige d. navnlige gamle og syge kunne optages og nyde fuldt ophold. Resten af de trængende, hvad ent det var voksne eller børn, var henvist til at skaffe sig det fornødne til livets ophold ved tiggeri. Tiggeri var i disse tider i det 16. århundrede anerkendt af staten som et lovligt erhverv, man fordrede dog at der til hver enkel udstedtes tiggertegn.

Med årene blev de omstrejfene tiggere noget af en landeplage, derfor underskrev Frederik d. 4 i 1708 en forordning, hvori det blev fastsat hvilke personer der v berettiget til at oppebære offentlig fattigunderstøttelse. Der blev ansat 2 fattigforstande for hvert af hovedstadens sogne samt en stodderkogge for hvert kvarter, hvis opgave skulle være at holde distriktet fri for betlere.

For at få denne nyordning til at løbe rundt, pålagde man alle borger med 1% af deres årlige indkomst at bidrage til fattigvæsenet. Ligeledes skulle man ved køb og salg af fast ejendom, ved afholdte auktioner, når komedianter og linedansere elller andr ønskede at give forestillinger, dog selv ved at bestemme beløbets størrelse, bidrage til fattigplejens opretholdelse.

Som årene gik, oprettedes forskellige institutioner som f.eks. det kgl. Vajsenhus for fader- og moderløse børn,- Børnehuset på Christianshavn som dog foruden [illegible] også benyttedes som straffeanstalt for bl.a. mordere og tyvek gt

Det københavnske fattigvæsen på 1700-tallet

Ved reformationens gennemførelse 1536, overtog staten alle opgaver der bl.a. havde med forsørgelsen af samfundets trængende medborgere d.v.s. fattigvæsenet sc hidtil havde været varetaget af den katolske kirke og betalt af denne.

I de følgende 2 århundrede, hvilede fattigplejen udelukkende på gav og der oprettedes større og mindre stiftelser, hvor en del af de mest hjælpeløse fattige d navnlige gamle og syge kunne optages og nyde fuldt ophold. Resten af de trængende, hvad en det var voksne eller børn, var henvist til at skaffe sig det fornødne til livets ophold ve tiggeri. Tiggeri var i disse tider i det 16. århundrede anerkendt af staten som et lovligt erhverv, man fordrede dog at der til hver enkel udstedtes tiggertegn.

Med årene blev de omstrejfene tiggere noget af en landeplage, derfo underskrev Frederik d. 4 i 1708 en forordning, hvori det blev fastsat hvilke personer der berettiget til at oppebære offentlig fattigunderstøttelse. Der blev ansat 2 fattigforstand for hvert af hovedstadens sogne samt en stodderkogge for hvert kvarter, hvis opgave skulle være at holde distriktet fri for betlere.

For at få denne nyordning til at løbe rundt, pålagde man alle borg med 1% af deres årlige indkomst at bidrage til fattigvæsenet. Ligeledes skulle man ved kø og salg af fast ejendom, ved afholdte auktioner, når komedianter og linedansere elller an ønskede at give forestillinger, dog selv ved at bestemme beløbets størrelse, bidrage til fattigplejens opretholdelse.

Som årene gik, oprettedes forskellige institutioner som f.eks. det kgl. Vajsenhus for fader- og moderløse børn,- Børnehuset på Christianshavn som dog forude børn senere som tiden gik også benyttedes som straffeanstalt for bl.a. mordere og tyve Senere, i 1765, overtog man den såkaldte Ladegård ved Ladegårdsåen, hvis opgave var at m tage sindsyge og fattiglemmer.

I en kort periode, måtte Stiftelsen i året 1775 flytte fra bygningerne i Amaliegade, til en fløj Sølvgades Kaserne, den som vendte ud mod Sølvgade.

Dette skete fordi landets skiftede Regering og dennes Statsminister havde stærke ønsker om oprettelsen af et stort Handelskompagni - man drømte f.eks. om den helt store profit ved at drive Hvalfangst langs de Grønlandske kyster, og havde derfor brug for en stor bygning nær Havnen til kontorer og lagerplads, det blev derfor foreslået at overtage Almindelig Hospitals bygninger i Amaliegade. Det grønlandske Handelskompagni havde imidlertid ikke lykken med sig, og virksomheden blev indstillet, så i 1785 kunne de københavnske Fattiglemmer derfor vende tilbage til deres oprindelige bygning i Amaliegade.

Den almægtige gehejmekabinetsminister J. F. Struensee (1737–72) greb på afgørende måde ind i Almindelig Hospitals forhold. På hans initiativ udvidedes sygehusafdelingen, og han tilskyndede i høj grad til indretning af værksteder for de indlagte lemmer, således at de selv kunne bidrage til deres forsørgelse.

Lemmerne på Almindelig Hospital

Antallet af hjælpeløse fattige var langsomt stigende gennem første halvdel af 1800-tallet, og man blev tvunget til at tage flere og flere ind i Stiftelsen. Dette kunne kun ske ved at stuve dem sammen. Først i 1832 fik stiftelsen en vis udvidelse, idet man fik tilbud om at kunne købe et pakhus der lå umiddelbart op til stiftelsens grund, som man efter en ombygning flyttede ind i, oktober samme år. Stuerne blev mindre, der installeredes ovne i kælderen hvorfra varm luft førtes rundt i stuerne. Indretningen var således mere moderne end i den gamle hovedbygning.

Ventilationen på stuerne var ikke af det bedste, luften har været trykkende, tyk og tung på grund af de opstillede toiletspande og den stærke sammenklumpning af mennesker, der sikkert havde små muligheder for at vedligeholde en blot nogenlunde personlig rengøring, men det vænnede man sig formodentlig til.

De oppegående hospitalslemmer har naturligvis kunnet forlade de beklumrede lemmestuer, og der har sikkert været en livlig trafik på de lange midterkorridorer, selv om disse har været mørke og kolde. Om opvarmning af disse og af trapper var der ikke tale. På søn- og helligdage havde hospitalslemmerne mulighed for at forlade stiftelsen og aflægge besøg i byen. De fik en passerseddel udleveret af inspektøren og skulle fremvise denne ved udgang og hjemkomst til portneren i lemmeporten.

At de udgående lemmer tog sig visse friheder på deres bytur og ofte måtte bringes tilbage i en meget sørgelig forfatning, behøver ingen nærmere forklaring.

For ældre og trængende medborgere, som havde kendt bedre dage og nu p.g.a. alder og svagelighed ikke længere kunne klare sig, havde man fra gammel tid kun 2 stiftelser, nemlig Vartov og Abel Kathrines stiftelse. Disse stiftelser var imidlertid kun beregnet for værdige trængende og kunne på ingen måde stilles til disposition for det store antal af gamle og svagelige personer, som fattigvæsenet måtte tage sig af.

På denne baggrund fremsattes der forslag, om at opføre en stor ny stiftelse for fattigvæsenets regning, hvor man kunne samle en væsentlig del af de ulykkelige gamle og syge mennesker som ellers måtte tilbringe deres liv under meget uheldige forhold, c denne nye og st[illegible] stiftelse blev til Almindelig Hospital og som er forløberen for det vi kender idag, Plejeo[illegible]

Det var et storstilet projekt som de københavnske Fattigdirektører gav sig i kast med.
Alene beliggenheden var storslået, man valgte nemlig at placere den planlagte Stiftelse i Københavns nyeste og fornemmeste Kvarter, Frederiksstaden, i Amaliegade og ganske nær de højfornemme adelspalæer omkring Amalienborg. Man engagerede datidens førende Arkitekt N.H.Jardin, og den 6, feb. 1766 nedlagdes grundstenen - i sokkelen indmurede man en kobberplade med teksten: MED GUD SOM OPHAV OG GIVER - og d. 9. april 1769 indviede man Stiftelsen, der indeholdt foruden kontorlokaler for den kgl. Fattigdirektion, tjenesteboliger, Kirke, Vaskeri, Forrådskamre og Værkstedsrum.

uddrag fra bogen:
"Fra Lemmestiftelse til moderne Plejehjem"
udgivet i anledning af 200-årsdagen for grundlæggelsen af Almindelig Hospital 9. april 1769.

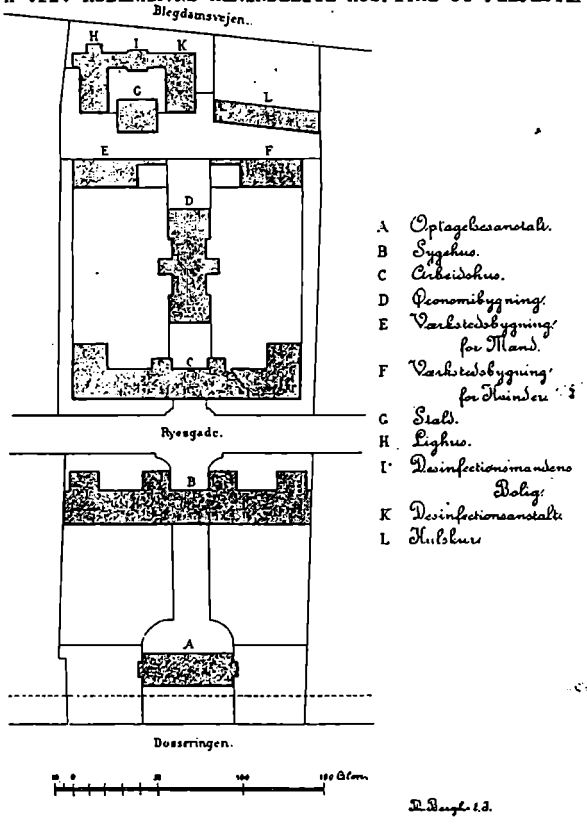
Højesteretsjustitiarius Villum Berregaard (1717–69) var fra 1759 sammen med udenrigsminister J. H. E. Bernstorff medlem af direktionen for det københavnske fattigvæsen og en varm fortaler for ideen om at oprette en ny stor stiftelse for hovedstadens vanskeligst stillede gamle og syge. Maleri af G. Fuchs (1769).

I Sygehuset, indrettedes en særlig Plejeafdeling med 86 pladser på 2. sal. I øvrigt kunne Sygehuset modtage oa. 230 Patienter, og der knyttedes en Overlæge og Reservelæge til det.

Med årene ændredes Klientellet i Almindelig Hospital, idet der lidt efter lidt optoges flere Aldersrentenydere, dette gjorde at man ved Socialreformen 1. okt. 1933 besluttede at omdanne Almindelig Hospital til en Plejestiftelse for kronisk syge og man ændrede samtidig Stiftelsens navn til: KØBENHAVNS ALMINDELIGE HOSPITAL OG PLEJESTIFTELSE.

Økonomibygningen ved Sct. Johannesstiftelsen, set inde fra gården. Fotografi (1915).

Grundplan over Sct. Johannesstiftelsen, opført 1885 efter tegninger af arkitekt V. Friederichsen. I det væsentlige står anlægget uændet indtil idag. Indendørs er foretaget adskillige ombygninger og en overdækket gang forbinder nu de to bygninger på hver side af Ryesgade.

Selvom navnet Almindelig Hospita endnu nogle år var i brug, betød oprettelsen af den nye Plejestiftelse i realiteten, at den gamle Stiftelse som havde været i virksomhed siden 1769, var ophørt at eksistere.

Fra 1933-57 fortsatte man den ordning, der var truffet i 1933. Man foretog ganske vist fra 1.aj 1941 en administrativ deling, ic man oprettede to selvstændige Institutioner, som man kaldte henholdsvis NØRRE HOSPITAL og KØBENHAVNS PLEJEHJEM, det var v denne lejlighed at den gamle betegnelse: ALMINDELIG HOSPITAL definitivt forsvandt.

I 1957 skete endnu en ændring, idet de to hidtil adskilte Inst: tutioner i Ryesgade samledes for herefter at betragtes som e: Institution under navnet: PLEJEHJEMMET NØRRE HOSPITAL.
Som et sidste skud på stammen

B E S K Æ F T I G E L S E S - V Æ R K S T E D E T.

NØRRE HOSPITAL (Københavns plejehjem), bygning C. 4.

Værkstedet er åbent: mandag - fredag kl. 8,00 - 15,45
lørdag..... kl. 8,00 - 12,45

Uden for denne tid samt på søn- og helligdage er der ingen adgang til værkstedet.

Henvendelse om værkstedsplads skal ske til beskæftigelsesterapeuten, som fordeler værkstedspladserne.

Værkstedet må ikke benyttes som samlingslokale, og kun de af hjemmets beboere, som har fået tildelt arbejdsplads, har tilladelse til at opholde sig på værkstedet,- og da kun når de arbejder.

Værkstedet må ikke af de arbejdende beboere benyttes som garderobe, og i skabene må kun anbringes færdigvarer, samt det værktøj og de materialer, som er nødvendige for arbejdets udførelse.

Der skal herske orden og god tone på værkstedet, og beskæftigelsesterapeutens anvisninger bør modtages lige så velvilligt, som de gives.

Tilladelse til anden benyttelse af værkstedet skal indhentes hos inspektøren.

NØRRE HOSPITAL
(Københavns plejehjem)
den 4. juli 1958.

Forfatteren Johs. Lehmann, der tilbragte nogle lykkelige år i Inspektørboligen i Nørre Alle, har givet en levende skildring af det daglige liv den for de røde mure og af de mange mærkelige skæbner, der henlevede deres sidste år i Almindelig Hospital.

Der var i hans barndom endnu adskillige veteraner fra de Slesvigske krige som det senere var gået skævt for i livet, og som endte deres sidste dage på Stiftelsen.

Når de gik i byen, bar de altid med stolthed deres Krigsmedaljer, og de vidste altid at fortælle om deres oplevelser i krigens dage.

Blandt beboerne var også en udsøgt skare af Københavns originaler som: Scheibelein, Tyroler-Ferdinand og Jomfru Tidsfordriv.

Skikkelser som dengang var kendt over den ganske by. I Udgangsdagene tog de sig ofte visse friheder, og måtte transporteres tilbage ved Politiets foranstaltning. De måtte herefter stille på Inspektørens kontor, og Domme var Udgangsforbud i et antal uger alt efter forseelsen grovhed.

„Jomfruen" død

1907

Kjøbenhavns Originaler.

Jomfru Tidsfordriv død.

Jomfru Tidsfordriv.

15. Januar.

Kjøbenhavns Originaler uddør. Forleden døde »*Kronprins Frederiksen*« eller »Frederik den Syvendes Søn«, som han ogsaa kaldtes, og igaar Eftermiddags har *Jomfru Tidsfordriv* ogsaa forladt sit jammerlige Liv, 40 Aar gammel.

Hun har i en Aarrække boet hos Madam Nielsen i en lille usel Kælder i L. Brøndstræde 13, og det var Jomfru Tidsfordriv, der sørgede baade Føde og Klæder hjem til den fattige Stue fra sine daglige Streifture omkring i Byen.

Hele Kjøbenhavn kendte den gamle Jomfru med det pjuskede Haar, den lasede, snavsede Kjole og Fodbeklædningen, der undertiden var kasserede Damesko, som en eller anden Fruen havde givet det gamle Skind, medens hun til andre Tider havde Fødderne i et Par store Mandfolkestøvler, der faldt med Klask mod Brostenene.

Scheibelein

Dog var Jomfruen altid pyntet. Paa Hatten, som sad skævt, var anbragt en eller anden Blomst, og paa hendes indfaldne Bryst en skrigende Sløife. Undertiden var denne Pynt kommen fra de bedste Familier, til andre Tider var Sløifen lavet af et Cigarbaand, men hvert Øjeblik saa Jomfru Tidsfordriv med sine urolige plirrende, sandsvage Øjne ned paa denne Pynt, medens hun med sin snavsede Haand varsomt rettede paa den.

Folk, der har kendt Jomfruen i mange Aar, fortæller, at hun en Gang var en smuk ung Butikdame, men saa kom hendes ulykkelige Skæbne i Skikkelse af en ung Løjtnant; han forlovede sig med hende, men senere »sveg« han hende for at gøre et bedre Parti. Og den Dag, han giftede sig, mistede Jomfru Tidsfordriv Forstanden.

Pudsepeter.

Af andre kjøbenhavnske Originaler kender man fra vore Gader *Scheibelein*, den høje tynde Mand med Militærkasketten og Medaljerne udenpaa Overfrakken. Hans militære Forkærlighed stammede fra hans Deltagelse i Krigen i 64, hvor han blev saaret og taget til Fange af Tyskerne. Da han vendte hjem, havde hans Kæreste giftet sig med en anden, og det tog saadan paa ham, at han aldrig rettede sig senere. Nu har han skifteris Ophold paa »Almindeligheden« og Ladegaarden, men naar han har »Udgang« marcherer han stolt i Spidsen for Vagtparaden.

Frederik den Syvendes Søn.

Ogsaa »*Pudse-Peter*« huskes af de ældre, og en særlig fantastisk Original er »Professor« *Andersen-Bang*, der yndet at holde »statsvidenskabelige« Foredrag, som altid endte med Halloj og Spektakler.

Carl Lehmann (1858–1933) virkede en årrække som fuldmægtig og senere som inspektør ved Almindelig Hospital. Den venlige mand var populær blandt lemmerne. 1910–17 borgmester for 3. afd. (Fot. 1917).

I årene op til 1919, ændredes beboerklientellet på Almindelig Hospital Nørre Alle. Det var efterhånden blevet mere og mere sygehuspræget p.g.a. de meget stærkt alderdomsmærkede personer, og myndighederne ønskede at ændre på disse forhold så der i Nørr Alle kunne indrettes et hjem for mere raske ældre borgere.

Almindelig Hospital flytter til Ryesgade

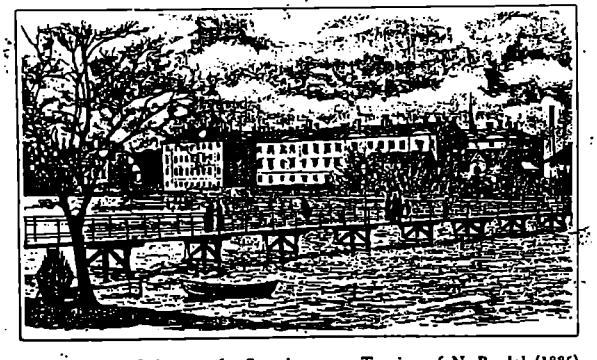
Igennem adskillige år, havde man kunnet konstantere et stærkt stigende behov for Alderdomshjem, og da Klientellet i Nørre Alle efterhånden var blevet stærkt alderdomssvækket og Institutionen havde udviklet sig lidt efter lidt til et rent Plejehjem og Sygehus, tog Borgerrepræsentationen 18. april 1918 den beslutning at overføre Almindelig Hospitals beboere til det daværende Sct. Johannesstiftelsen (Sølund) i Ryesgade. De forladte bygninger i Nørre Alle skulle derefter indrettes til et stort Københavnsk Alderdomshjem.

Sct. Johannesstiftelsen set fra Ryesgade. Tegning af N. Bredal (1885). Til højre i billedet har man indgangen til det nye sygehus og til venstre administrationsfløjen med arbejdshuset.

Sct. Johannesstiftelsen (Sølund) var opført i årene 1883–85 efter tegninger ad Arkitekt V. Friederichsen og havde hidtil haft et tre-dobbelt sigte, idet den virkede dels som Optagelseshjem for forladte børn, dels som Specialsygehus og Arbejdshus. Det blev nu besluttet at overføre Arbejdshusets beboere til en særlig afdeling på Sundholm, og børnene overflyttedes til et nyt Optagelseshjem.

Almindelig Hospital overtog nu den del af Komplekset, som lå på arealet mellem Ryesgade og Blegdamsvejen samt bygningen ud mod Sortedamsdosseringen. Sygehuset fortsatte sin virksomhed under navnet Nørre Hospital.

Sct. Johannesstiftelsen set fra Sortedamssøen. Tegning af N. Bredal (1885). Nærmest søen lå børneoptagelseshjemmet og bag ved det nye sygehus. På den anden side Ryesgade var indrettet en moderne arbejdsanstalt.

Overflytningen af Husfællerne i Almindelig Hospital til de nye bygninger i Ryesgade-komplekset, påbegyndtes i mart 1919.

I Hovedbygningen, skaffede man plads til 386 mænd og 59 kvinder, medens de i bygn. A. anbragtes 12 mænd og 102 kvinder, deraf 12 ægtepar.

ikke drive nogetsomhelst Tiggeri.

16.

Det er forbudt at give nogen af Hospitalets Personale Ducører.

17.

Overtrædelse af Bestemmelserne i dette Reglement medfører nægtelse af Udgangstilladel og i særlige tilfælde Overlæggelse til Sundholm.

Reglementet her er et afskrift af et originalt Husreglement fra Almindelig Hospital.

Guldkuren!

Tre Amerikanere vil udrydde Drikkesygen i Kjøbenhavn.

1. Maj 1892.

Farvel Snaps! Tre Amerikanere er kommet her til Byen med det Formaal at udrydde Drikkesygen i Verdens mest alkoholiserede Nation, og for at tage Tyren ved Hornene agter de at begynde i Hs. Majestæt Kong Brønd u m s Residensstad Kjøbenhavn.

Der experimenteres med Drankere fra Almindeligheden.

... Ved Kuren anvendes Injektioner med en Vædske, hvoraf en af Bestanddelene er Guld. . . . Ved Forsøget her paa Stedet har Amerikanerne faaet Tilladelse til at foretage Injektioner paa 6 Drankere fra Almindeligheden.

Fem Drankere faar Væmmelse ved Spiritus.

. . . Forsøget med de 6 Drankere tog igaar en interessant Vending, idet ikke mindre end de 5 af dem pludselig følte Væmmelse ved Spiritus. Den amerikanske Læge forsikrer, at de vil afsky Kong Alkohol og hans Gærning for Resten af deres Liv. . . .

At Almindelig Hospitals Beboere også til tider mere eller mindre frivilligt indgik i diverse eksperimenter, som f.eks. GULDKUREN, der i 1892 for første gang i Danmark skulle afprøves, og som artiklen tilvenstre handler om.

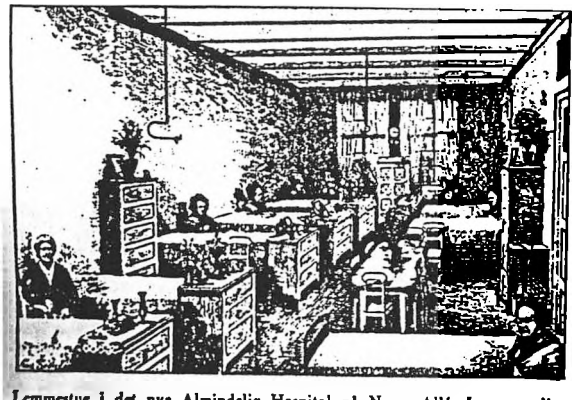
Omkring midten af 1880erne tog man fat på opførelsen af nye bygninger til erstatning for den gamle Ladegård. Som byggeplads valgtes Nørrefælled På ovenstående tegning af K. Jensen ses de opførte lemmebygninger. Komplekset blev ikke taget i brug til det tilsigtede formål. I 1891 besluttede man at overføre Almindelig Hospital hertil fra Amaliegade.

Oprindelig var det meningen, at den Kgl. Ladegård, som lå på terrainet mellem Åboulevarden, Vodroffvej og den gamle Jernbanelinie, og som Tvangs - arbejdsanstalt for Vagabonder og straffede personer, skulle have været udflyttet til det nye areal på Nørre Fælled, men denne tanke blev omstødt, og i stedet flyttedes Ladegården i 1908 ud på Amager, det nuværende SUNDHOLM.

I 1892, da Nørre Fælled byggeriet stod færdigt, begyndte man at overflytte Almindelig Hospitals beboere fra Amalie gade til den nyopførte Stiftelse ved Guldbergsgade, Nørre Alle, Sjællandsgade og over den nye Stiftelses Port kom til at stå: ALMINDELIG HOSPITAL.

Hovedindgangen til det nuværende plejehjem De Gamles By. Over porte stod i ældre tid: Almindelig Hospital. Når man har passeret porten, komme man ind på den brede allé, der adskiller de to rækker af fritliggende patien bygninger. (Strüwing. Fot.).

Lemmestue i det nye Almindelig Hospital på Nørre Allé. I sammenligning med forholdene i Amaliegade var indretningen komfortabel. Alle de indlagte lemmer havde egen kommode til småting, fælles spisebord med stole midt i stuen, og i stuens baggrund på væggen et ur. Fot. ca. 1894.

Reformerne gjorde også, at hvor man tidligere p.g.a. Fattighjælp mistede sine borgerlige rettigheder f.eks. s: valgret, nu indførte faste regler fo: eftergivelse af Fattighjælp når blot man i en 5-årig periode kunne holde sig fri fra Fattigvæsenet,

BESTEMMELSER.

FOR

HUSFÆLLER I ALMINDELIG HOSPITAL.

1.

Husfællerne skal vise sømmelighed, fredssommelighed såvel i deres indbyrdes omgang som overfor personalet, og i det hele bidrage til, at god orden overholdes på Hospitalet.

2.

Husfællerne skal efterkomme de pålæg, som gives af Hospitalets Personale, navnlig med hensyn til overholdelse af orden og renlighed.

3.

Det er forbudt Husfællerne at indbringe, indsmugle Brændevin eller andre spiri = tuøse drikkevarer, komme i beruset tilstand eller vise sig i beruset tilstand i Hospitalet.

4.

Ludo, Dam, Domino og lignende Spil er tilladt i Spisesalen udenfor spisetiden men kan forbydes, når der opstår skænderi eller højrøstet tale eller på anden måde må anses at være til ulempe.

5.

Det er forbudt at kaste papir, brød m.m. ud af vinduerne ud mod gaden som mod gården samt at henkaste papir, brød m.m. på Terrænet.
Af- og påklædning bør ske for nedrullede Gardiner.
Det er forbudt at spytte på Gulve, Gange og Trapper.

6.

Al rygning på Sovestuerne er forbudt.
Rygning er tilladt mandlige Husfæller i Spisesalen udenfor spisetiderne og i Korridorerne.

7.

Enhver Husfælle, hvis helbred tillader det, må selv rengøre og holde sin plads ryddelig og holde sin Kommode og sine sager rene og ordentlige, den strængeste renlighed indskærpes dem med Deres person.
Hver Husfælle skal selv besørge sin Kammerpotte om morgenen i den dertil bestemte Udslagskumme der rengøres straks derefter. Om dagen må Potten ikke benyttes, men skal stå under Sengen i rengjort stand.
Sengene skal være redte og ovennævnte rengøring være færdig kl. 7 morgen.

8.

Der må udvises den største forsigtighed med ild og Husfællerne har intet at gøre med Lysets tænding.

9.

Spisningen forgår på Spisestuerne, og Husfællerne forbydes at tage madvarer med ind på Sovestuerne eller at udbringe madvarer fra Hospitalet.
Når nogen vil udeblive fra et eller flere måltider, bør dette så vidt muligt dagen forud meddeles Afdelingsfrøkenen.

10.

Der skal være stilhed på Afdelingerne om Sommeren efter kl 9 aften og om Vinteren efter kl. 8 aften. Senest ½ time efter de nævnte klokkeslet skal alle hjemmeværende Husfæller være i seng.

11.

Der må ikke haves andet Bohave og Tøj på stuerne end det, som Inspektøren tillader; de øvrige Beklædningsgenstande skal anbringes i den fælles Garderobe.
Husfællerne må ikke selv slå Søm i væggene.

12.

Husfællerne skal møde til Badning dagen efter at Bademærket er modtaget.

13.

Besøg af fremmede er tilladt til følgende tider:

Almindelig afdeling	kl. 2-5.
Sygeafdelingen	kl. 3-4.
Plejeafdelingen	kl. 2-4.

Besøg på Sovestuerne på Almindelig afdeling er ikke tilladt Husfæller fra andre afdelinger.
De besøgende må hverken beværte Husfællerne eller af disse beværtes med Brændevin eller andre Spirituøse Drikke.
Uden særlig tilladelse må fødevarer ikke medbringes til Patienter på Syge- og Plejeafdelingen.
Såfremt de Besøgende ikke viser en i enhver henseende rolig og sømmelig adfærd, kan de nårsomhelst bortvises.

14.

Husfællerne må ikke uden Inspektørens tilladelse forlade Hospitalet før kl. 8 om morgenen og skal være hjemme til den på Udgangskortet anførte tid.
Husfællerne skal sørge for ved Udgang at være sømmelig og ordentlig påklædte.
Orlov for kortere og længere tid kan tilståes af Inspektøren.

15.

... sømmelig adfærd og må

Koleraepidemien i 1853

I Sommeren 1853 indtraf katastrofen, idet København blev ramt af en omfattende Koleraepidemi. Det kom bag på Autoriteterne, og der var ikke truffet større modforholdsregler.
På det tidspunkt havde Stiftelsen henved 1200 Beboere.
I de første uger lykkedes det at holde sygdommen borte fra Stiftelsen, men 30. juni indtraf det første sygdomstilfælde, og inden en uge var gået, havde sygdommen bredt sig til samtlige bygninger.

Anmeldelseskontoret i Ulvegaden Nr. 30 modtager Anmeldelser om Cholera-Syge fra

Ulvegade og Bernild Allé. Ørnegade, Hjortelunden og Bævreslange. Ulvegade fra Prunin
Ørnegade til Ulvegade, samt Brinkfrøgade.

Medens sygdommen rasede, frembød Stiftelsen et sørgeligt skue. Overalt hørtes jamren fra de syge og døende. Man forsøgte at lindre ved at ordinere KAMFERDRÅBER og OPIUM. Man udlevered også den såkaldte KOLERABITTER, der bestod af BRÆNDEVIN tilsat AFKOG AF STÆRKE OG BITRE URT

Urenligheden og uordenen bredte sig. Stanken fra de syge var uudholdelig, og der kunne hverken skaffes fornødent lys og luft. Fra Byen bragte man yderligere omkring 150 syge ind på Stiftelsen. Ialt døde 538 personer, og man måtte for hurtigst muligt at få dem bragt ud på Kirkegården, rekvirere ekstramandskab fra Ladegården.

Den frygtelige katastrofe medførte, at Myndighederne blev rusket op, og der kom gang i Reformarbejdet. Man begyndte nu at anlægge underjordiske Kloakledninger, og et nyt Vandværk åbnedesi 1859, der fik sine tilførelser fra Damhussøen.

Prospekt af Almindelig Hospital på Nørre Allé, tegnet 1892 af Fr. Sedevy (Familie-Journalen). I cirklen ses kirkebygningen. Til højre herfor har man administrationsfløjen med den fritliggende inspektørbolig til venstre og nederst et „fugleperspektiv" af det store bygningskompleks.

Almindelig Hospital ved århundredets begyndelse

På Almindelig Hospital, var forholdende godt nok blevet ændret til det bedre, m der var dog ingen tvivl om, at Stiftelshavde overlevet sig selv. De sanitære forhold var ikke fulgt med tiden og Stitelsen var stadig overbelagt. De åbenba mangler på Almindelig Hospital gjorde, man besluttede at finde et egnet areal, hvor en ny og bedre Stiftelse kunne opføres. Detts areal fandt man ude på Nør Fælled – arealet var på 14 tønder land og i slutningen af 1880-erne, påbegyndt arbejdet med det store byggeri.

St. St. Blicher. Tegning af Emilius Didev Bærentzen (1845)

I nogle Dage havde han følt, at han ikke var helt rask. Han havde trøstet sig med, at det nok var de anspændte Nerver, der spillede ham et Puds, men efterhaanden kunde han ikke komme udenom, at Sygdommen var reel nok. Han havde stærke Hovedsmerter og Kvalme, og Feberen begyndte at regere i Kroppen paa ham. Kun med Møje slæbte han sig op af Sengen om Morgenen og havde mest Lyst til at krybe i den igen med det samme.

En Dag var det saa galt, at Værten fandt det rigtigst at hidkalde en Læge.

»Nervebetændelse.« erklærede Lægen lakonisk, bestilte en Vogn og lod Patienten køre til Frederiks Hospital. Den unge vagthavende Læge her saa paa ham med utilsløret Mistro.

Steen St[illegible]sen Blicher har i en kortere perio[illegible] været indlagt på Almindelig Hospital, hvilket nedenstående citat hentet fra bogen: "Og stor men rev mine fjedre" fortæller om:

Citat:

»Der skal betales forud for den første Uge,« sagde ha »4 Rigsdaler og 64 Skilling.«

»Ak,« sagde Blicher og tog sig til sit Hoved, »jeg ejer int[illegible] Ikke engang de 64 Skilling vil jeg være i Stand til at udred[illegible]

»Og De har ingen, som kan kautionere for Dem?«

»Jeg ved sandelig ikke — jeg er saa træt, kan ikke tænk[illegible] sagde Blicher mat. Saa løftede han Hovedet: »Er det ikke[illegible] at jeg er den ikke ubekendte Digter Steen Steensen Blicher

Den unge Læge smilede overlegent.

»Jeg er bange for, at det ikke yder nogen Sikkerhed. Forøvrigt, en berømt Digter skulde vel nok være i Stand at præstere en saa beskeden Udbetaling.«

Blicher sukkede.

»De kender nok meget lidt til Digterens Kaar i dette Land

»Muligvis,« sagde Lægen og løftede Hagen. »Men jeg kend mit Reglement. Hvis De ikke kan betale, er der intet at gør[illegible]

»Men hvad saa? Vil De, at jeg skal ligge paa Gaden, s[illegible] og elendig som jeg er?«

»Naturligvis ikke. Der er jo saa Almindeligt Hospital.«

Det Navn smagte Blicher lidt paa.

»Det er altsaa — Fattiggaarden,« sagde han stille.

»Saadan hedder det ikke. Det hedder Almindeligt Hos[illegible]a

»Ja, ja,« sagde Blicher opgivende og sank sammen. »G ved mig, hvad De vil og før mig hvorhen De vil. Det er ik første Gang i mit Liv, jeg bliver ydmyget.«

Det var værre, end han havde tænkt sig. Han mente, h var vant til at have med jævne Mennesker at gøre, ja, han foretrak dem frem for andre, men dette var alligev jævnere, end han skøttede om. Senile, lallende, taabelige Me nesker var det, han delte Stue med. Der var ingen, han kun føre en fornuftig Samtale med, ingen, som havde højere I teresser end Mad og Drikke.

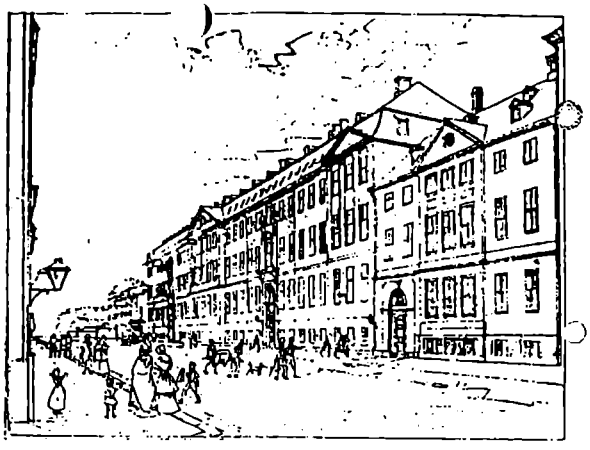
Men værst var alligevel Tanken om, at han nu var et Fa tiglem, var under offentlig Forsorg. Det forekom ham a[illegible]e en Skamplet, som ikke kunde vaskes af.

Købke: Parti fra Østerbro.

Hvis man fortsætter indad mod betragteren nogle hundrede meter, kommer man til FREDERIKS HOSPITAL som i dag er Kunstindustrimuseet.

Den nye stiftelse

Almindelig Hospitals hovedbygning i Amaliegade, indviet 9/4 1769 og fraflyttet i efteråret 1892. Bygningen blev nedbrudt i 1895. Bygningen til højre for hovedbygningen er den såkaldte Duntzfeltske gård, der erhvervedes af stiftelsen i 1809. I billedets baggrund skimtes det Classenske fideicommis biblioteksbygning. Tegning af H. G. F. Holm („Fattig-Holm") (1848).

Resten af bygningerne, fra Kælder til Tagetage, var indrettet til Lemmestuer disse stuer kunne give plads til mellem 10 og 60 personer.

I de store stuer stod sengene opstillet i lange rækker, og der var meget få møbler ud derover. De indlagte Lemmer måtte i vid udstrækning anvende sengen til opbevaring af deres få private fornødenheder.

Hvis man ikke kunne færdes ude, f.eks. gå ned i gården, måtte man opholde sig på stuen eller i de lange Korridorer, som gik gennem bygningerne.

Samtlige måltider måtte indtages i stuen, enten liggende eller siddende på sengekanten. Samtlige Lemmestuer opvarmedes gennem Kakkelovne, og belysningen i den mørke tid, kom fra Tællelys.

Oppegående og mobile Lemmer var henvist til at forrette deres fornødenheder i gården. For de svagelige var opstillet den fornødne spand på stuerne. Til at holde orden på stuerne og gå de mere hjælpeløse til hånde, var udpeget en særlig Stuekone, som regel en af de mere raske og rørige kvindelige Lemmer.

Almindelig Hospital var beregnet til at modtage ca. 700 fattige mænd og kvinder, hvoraf ca. 200 var gamle og svagelige, og som fik hele deres ophold i Stiftelsen både husly, mad, seng og klæder.

Gårdspladsen bag Almindelig Hospital, set fra den Duntzfeltske bygning. På gårdspladsen havde de indlagte lemmer mulighed for at trække frisk luft. I billedets midte ses den ældre økonomibygning. Billedet må således være ældre end 1883. Københavns Bymuseum.

De bar en bestemt dragt – mændene fik tildelt brune Kjoler, blå Hue, 2 Par Strømper, et par Lædertøfler, 2 Halsklude og 2 Skjorter årlig.

Kvinderne fik udleveret en brun og en hvid Trøje, et Skørt, 2 par Strømper et par Tøfler, 2 Særke, 2 Halstørklæder, en stoppet Kattunkyse og 2 Hovelin.

For denne gruppe af Fattiglemmer fastsatteset bestemt ugentlig spiseregle ment. Der serveredes smør og brød morgen og aften, samt hver dag et varmt middagsmåltid.

Reglement

for

Lemmeforpleiningen og den ordinære Sygepleje. — Sommerhalvaaret.

Om Morgenen 1/4 Pot skum. Mælk eller 1/8 Pot Øl 6 Kvint Smør; samt ugentlig

; Rugbrød eller 5 Pd. Sigtebrød eller 3 1/8 Pd. Franskbrød.

Søndag: Kjødsuppe med Kjød.

Mandag: Byggrælling og Ragout.

Tirsdag: Øllebrød og Spegesild med Kartofler og Løgsauce.

Onsdag: Ærter med Flæsk.

Torsdag: Risgrød og Hachis.

Fredag: Byggrynssuppe og stegt Flæsk med Kartofler og brun Sauce.

Lørdag: Bygvandgrød og Flukfisk.

Reglement

for

Lemmeforpleiningen og den ordinære Sygepleje. — Vinterhalvaaret.

Om Morgenen 1/4 Pot skum. Mælk eller 1/8 Pot Øl, 6 Kvint Smør; samt ugentlig

7 Pd. Rugbrød eller 5 Pd. Sigtebrød eller 3 1/8 Pd. Franskbrød.

Kostreglement for patienter og lemmer i Almindelig Hospital. 1887. Medens morgenmaden og brødrationen var ens året rundt, var der forskel på middagsmaden i vinter- og sommerhalvåret. Hver ugedag havde sine faste middagsretter.

Lemmerne samles i økonomibygningen i Almindelig Hospital for at få udleveret det daglige middagsmåltid. Med hensyn til den stramme kostplan se side 72 ff. Tegning af Alfred Schmidt i Illustreret Tidende.

Resten af de indlagte fattiglemmer fik kun husly og seng, hvis de ikke selv havde sengeklæder. De måtte købe deres mad hos spisemesteren. Man ønskede nemlig, at arbejdsføre mennesker så længe som muligt skulle tjene til livets ophold med arbejde, og disse lemmer kunne derfor for gangbar pris købe hør og uld, som de kunne forarbejde i stiftelsen, og som kunne sælges til deres fordel.

Set med nutidens øjne var de vilkår, man bød de indlagte lemmer, uhyre primitive, men målt med datidens målestok betød optagelse i Almindelig Hospital et væsentlig fremskridt.

Man fandt det rimeligt, at personer der behøvede offenlig hjælp, selv burde bidrage med eget arbejde til livets ophold, derfor gik man igang med at udvide de vå

stederne på Almindelig Hospital, og fra udlandet indkaldtes de fornødne spindemestre og væverе der skulle oplære de københavnske fattiglemmer.

Udover dette kunne kvinderne beskæftiges i køkkenet, vaskeriet, med reparation af tøj og linned. De har formodentlig også gået de egentlige gangkoner til hånde med pasning af de helt affældige og hjælpeløse lemmer. Mændene blev sat til forskellige reparationsarbejder på bygninger og inventar. De fabrikerede endvidere ligkister og træsko. Der skulle også bæres brændsel og vand op på stuerne, og der skulle strøs sand på gulvene. Endvidere skulle middagsmaden bringes omkring.

De nye ideer vakte i første omgang bagejstring i visse kredse, hvor man naturligvis gerne så, at fattiglemmer gennem deres arbejdsbidrog til deres egen forsørgelse. Det stort anlagte forsøg kostede imidlertid mange penge, så man med årene indførte den praksis at hovedstadens førende erhvervsfolk kunne indkøbe og levere de fornødne råmaterialer til forarbejdning. De tilberedte produkter blev derefter solgt, og der tilkom lemmerne en vis godtgørelse.